

Gyorsfénykép a Nemzeti Művelődési Intézet munkatársairól, egyes szakmai kérdésekben való vélekedéseikről

1. Bevezetéként a vizsgálat céljáról, módszeréről

A Nemzeti Művelődési Intézet a Corvin téri működése mellett 2013-ban a megyei módszertani központok integrálódásával nemcsak hatásában, hanem fizikailag is országos körű lett. Szervezetileg és tartalmi kérdéseket tekintve is megújult. A változások jelentős átalakulást hoztak a munkatársak számában, összetételében. A többszörösére növekedett szakemberi gárda irányítása, együttműködése más működési, szervezési, kommunikációs eljárásokat igényelt, és hozott létre. Az expanzió a szervezet átláthatóságát más keretek közé helyezte, az ügyek egyfajta formalizálása vált szükségessé, amely formákhoz való alkalmazás a rendszer régi tagjaitól adaptációt, az új tagoktól pedig tanulást igényelt. Célkitűzésünk szerint egy gyorsfotót szerettünk volna készíteni, ezt megmutatni, elsődleges alapinformációkat szolgáltatva. Vizsgálati céljaink szerint elemezzük, elemezni fogjuk, hogyan változott meg a szakmai munkatársak összetétele, milyen adottságok rejlenek a csapatban, milyen eddig nem ismert erőforrások rejlenek a rendszerben, milyen

szakmai alapvetéseket vallanak a dolgozók, milyen irányokat tartanak fontosnak munkájuk során, milyen képzéseken vennének részt szívesen, milyen módon képeznék magukat tovább, merre látják a szakmai fejlődés irányait.

Két dolgot kell mindenekelőtt előrebocsátanunk: a szervezet változása olyan dinamikus, hogy másra nem vállalkozhattunk, hogy egy adott időben mérünk, tudomásul véve, hogy a két hónappal ezelőtti mérések más képet adtak volna, illetve belátva azt is, fél év múlva szintén mások, más hangsúllyal, más vélekedésekkel, paraméterekkel szereplnének a fotón, értelemszerűen más összképet kirajzolva. A másik fontos megjegyzendő felvetés a mérés, a kérdezés módszere. Az összeállított kérdőívek önkéntes kérdőívek voltak. A válaszadásra egy bemutatással, majd egy ráerősítő felhívással buzdítottuk a kérdezetteket. A válaszadási hajlandóság sokkal erősebb volt a szokásos lakossági mérésekhez képest, azonban nem érte el a várt mértéket. Ennek több oka volt: a szakmai napokon nem vett részt minden munkatárs. A Lakiteleken szervezett szakmai napok zsúfoltsága, szétágazó tevékenységi köre, az adott napok alapfeladatának más jellege

miatt is romlott a válaszadási arány. Nem hagyható figyelmen kívül az azonosíthatóságtól való aggodalom sem, bár mind az adatok felvételénél, mind az adatok feldolgozásánál az anonimitás, az egyediség figyelmen kívül hagyása megvalósult. Összesen 75 értékelhető, feldolgozható ívünk lett. Így a továbbiakban ezek adatait összesítettük, bízva abban, hogy újabb mérések esetén javulni fog a válaszadási kedv.

2. Alapadatok

2.1 A nemek aránya

A válaszadók 31%-a volt férfi, 69%-uk nő. Ismerve a különféle kulturális terület dolgozóinak nemek szerinti összetételét, ez a kép nem különösen meglepő.

2.2 Az életkori megoszlás

A minta 13%-a volt harminc év alatti, 12%-a esett a harmincegy éves kor és a harmincöt éves kor közé. 27% a harminchat év és a 45 év között található. Egy hasonlóan nagy arányú csoport (28%) a negyvenhat és az 55 év közöttiek, és 55 év felett van a válaszadó szakemberek 19%-a. A nemzetközi mérésekben a 29 éves korig számítjuk az ifjúság éveit, ennek a

kérdezettek mindösszesen 13%-a felel meg. Ha a területen általánosan igényelt felsőfokú végzettség megszerzésének éveit, az esetleges első pályamódosítást kalkuláljuk, fiatal munkavállalónak tekintve a harmincöt év alattiakat is, akkor is csak egynegyed (25%) esik bele a megengedőbben számított fiatal kategóriába. A dolgozók zöme (75%) harmincöt év felett jár és 46% (majdnem a válaszadók fele) negyvenhat évesnél idősebb. Valamit talán javít az összképen az a feltételezés, hogy a szakmai napokon az irodavezetők (véltetően idősebb munkatársak) nagyobb valószínűséggel vannak jelen, mint a kezdő, frissen alkalmazott munkatársak. De jelentős „fiatalosodást” teljes mérés esetén sem feltételezhetünk.

A legfiatalabb válaszadó 24 éves, a legidősebb 62 éves volt. Az Intézet dolgozóinak átlagos életkora 43,6 év.

2.3 A lakóhely szerinti megoszlás

Jelenleg a munkatársak 17%-a él falun, 36%-a városban, 31% megyeszékhelyen és csak 16% Budapesten. Meghatározó többségben tehát városban laknak a munkatársaink, városi közegből rekrutálódtak. A harminc alatti fiatalok fele Budapesten él. Ugyanezen kategória kilencven százaléka városban lakik. A második legfiatalabb (31-35 év) életkori kategória nyolcvan százaléka él városban. A fiatalokra tehát még hangsúlyosabban igaz az állítás, hogy nagyvárosi közegben élnek.

2.4 Megoszlás iskolai végzettség szerint

Szinte fele-fele arányban vannak a szakmai munkatársak között főiskolát, illetve egyetemet végzettek. (51%-48%) A lakhely és a legmagasabb iskolai végzettség között nem látható erős összefüggés, egy tény érdemel kiemlést: az egyetemet végzettek nagyobb arányban laknak Budapesten, mint a főiskolai végzettségűek. Az egyetemi végzettséget is megszerzettek közül többen tartoznak a 46-55, illetve az 55 feletti kategóriába, mint a főiskolai végzettséggel rendelkezők.

2.5 A legmagasabb iskolai végzettség jellege szerinti megoszlás

A válaszadók 76%-ának a legmagasabb iskolai végzettsége a közművelődéssel kapcsolatos, 16%-nak a legmagasabb iskolai végzettsége nem

a közművelődéssel kapcsolatos, de van felsőfokú közművelődési végzettsége, 8%-nak nincs felsőfokú közművelődési végzettsége.

Nem volt jelentős összefüggés az életkor és a legmagasabb iskolai végzettség közművelődési jellege között. Minden korcsoportban 70% felett ezen a területen szerezték a kérdezettek a legmagasabb végzettséget.

3. Nyelvtudás, jelenlegi képzések

3.1 Nyelvtudás

A nyelvtudás képességét nem a megszerzett nyelvvizsgák számának segítségével kérdeztük, egyszerűen csak a társalgási szintű nyelvtudásra kérdeztünk rá. A későbbiekben a nyelvtudást mérő kérdéseinket pontosíthatjuk és jobban színtezhetjük. Első alkalommal ezt nem tettük, tudatosan. Szeretnénk mélyebb bizalmi helyzetbe kerülni, a hiteles válaszok megszerzése miatt a további kérdezéseknél. Emellett figyelembe vettük a nyelvtudás miatt a közgondolkodásba beépülő általános frusztrációt, amelyet feltáró kérdésekkel nem kívántunk mélyíteni.

A válaszadók 63,5%-a jelölte azt, hogy legalább egy idegen nyelven társalgási szinten beszél. 36,5% semmilyen nyelven nem megszólítható. A férfiak valamivel magasabb arányban állították azt, hogy legalább egy nyelven társalognak. (70%) A nőknek csak hatvan százaléka jelezte azt, hogy egy idegen nyelven képes társalogni. Az egyetemi végzettségűek 71%-a, a főiskolai végzettségűek 60%-a állította magáról, hogy idegen nyelven legalább társalgási szinten áll.

A leggyakrabban megnevezett idegen nyelv az angol. Az idegen nyelven beszélők 45%-a ezt beszéli, 17% a németet (is). Az orosz nyelv szinte már nincs is jelen a válaszok között. Azok, akiknek a legmagasabb iskolai végzettsége más profilú volt, 15%-kal nagyobb arányban beszéltek valamely nyelvet.

A nyitott kérdésre, mely szerint melyik előre meg nem adott nyelven társalog, érkezett válaszok a francia nyelvet említették (2 említés), a hor-

vát és a szerb nyelvet (2 említés), illetve az olasz nyelvet (2 említés).

3.2 Részvétel képzésekben

A válaszadók harminc százaléka vesz részt valamilyen képzésen jelenleg. Szándékaink szerint, minden képzési, tanulási alkalom jelezhető volt a feltett kérdés kapcsán. A munkatársak egyharmada sem aktív résztvevője valamely képzésnek jelenleg. A tervezés szintjén más a kép, a kérdezettek 70%-a szeretne a jövő évben részt venni valamely képzésben. A következő képzési irányok, területek a legjellemzőbbek, amelyeken a kollégák jelenleg is részt vesznek: nyelvtanulás, akármilyen keretek között (hat említés), doktori program (három említés), MA szak végzése (öt említés). A következő egyéb kategóriák működtek, egy-egy említéssel: kulturális menedzser képzés, közösségfejlesztő tréning, varrótanfolyam, számviteli képzés, autósiskola, asztalitenisz játéktevéteői képzés, belső képzések.

A kérdezettek közül a jelenleg képzésben résztvevők közül a 46-55 év közötti korosztály kiemelkedő, az összes képzett 43%-a ebből a korcsoportból kerül ki. A nemek között, az alapján, hogy jelenleg tanulnak-e valamit nincs jelentős különbség. Hasonlóan nincs érdemleges különbség a főiskolai végzettségűek, illetve az egyetemi végzettségűek között; ahogy az sem meghatározó, hogy a legmagasabb iskolai végzettség a közművelődéssel kapcsolatos-e.

3.3 Tervek

A legaktívabban a legfiatalabb korosztály szeretne képzésben részt venni (89%). A következő életkori kategóriában, szinte értelemszerűen egy visszaesés látható (63%). Ez az életszakasz (31-35 év) jellemzően a családalapítással, a valós pályakezdettel telik, az erők ebbe az irányba koncentrálnak. A 36-45 éves korcsoportban újra 89%-os érdeklődés mutatkozik a képzések iránt, majd a további korcsoportokban ez csökken (76%, 46-55 év – 61,5%, 55 év felett). A nők részvételi igénye határozottabban erősebb, 87%-uk képezné magát.

Azok a képzési területek, ahol a jövőben szívesen részt vennének a válaszadók: nyelvtanulás (18 említés), pénzügyi, gazdálkodási ismeretek,

mérlegképes tanfolyam (6 említés), doktori képzésen való részvétel (3 említés), közösségfejlesztési ismeretek (3 említés), felnőttképzési ismeretek (3 említés), MA fokozat (2 említés), rendezvényszervezés (2 említés), prezentáció készítés (2 említés), kiállítás szervező (2 említés). Egyedi említések: munkajogi ismeretek, excel ismeretek, népfőiskola indítás, a háttaron túli magyarsággal foglalkozás alapismeretei, mediátor képzés, stylist képzés, előadó művészeti képzés, intézményvezetői képzés, statisztikával kapcsolatos ismeretek, kutatással kapcsolatos ismeretek, dekoratőr képzés.

4. Munkatapasztalatok

A válaszadó munkatársak 39%-a tíz évnél kevesebb időt töltött a közművelődés területén. Egynegyedük hat évnél is kevesebbet. Számolhatunk tehát egy olyan kezdő csoporttal, akiknek a munkatapasztalata elmarad a csoport átlagától. Összevetve a munkatapasztalati átlagokat a korosztályok szerinti eloszlással, azt láthatjuk, hogy főként a fiataloknak van kevesebb munkatapasztalata, tehát nem más területről átszerződött csoporttal van dolgunk, valóban fiatal munkatársakról van szó. A dolgozók átlagosan 16 éve dolgoznak a közművelődésben. Találtunk egy stabil magot, akik több mint harminc évet töltöttek el a területen, ők 14%-ot tettek ki.

A dolgozók 84%-ának volt más területen szerzett munkatapasztalata is. A következő területeken: csoportosítva a más jellegű tapasztalatokat, a gyakoriság sorrendjében: oktatás (általános iskolai tanár, felsőoktatásban és felnőttképzésben való részvétel is, 20 feletti említés volt), gazdasági területen (pénzügyi, adóügyi, banki tevékenység 14 említés) valamilyen médiatapasztalat (a média világának legkülönfélébb területei mutatkoztak, a helyi lap szerkesztésétől a rádiózásig, televíziózásig). Ez a három legjellemzőbb mező, ahol a kollégák dolgoztak a közművelődés világán kívül. Érdekes módon a könyvtári munka, a múzeumban végzett munkatapasztalatok nem kerültek be az élmezőnybe, nem ez a terület a legáltalánosabb.

A közgyűteményi munkát 10 említés jelezte. Kisebbséget alkotott a saját vállalkozásban való munka, az IT területen való működés, illetve az ifjúsági munka.

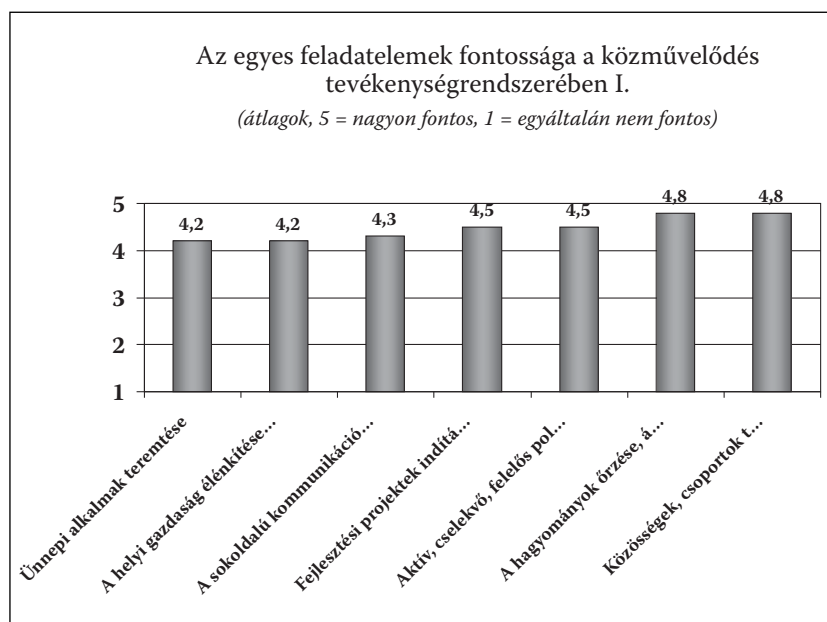
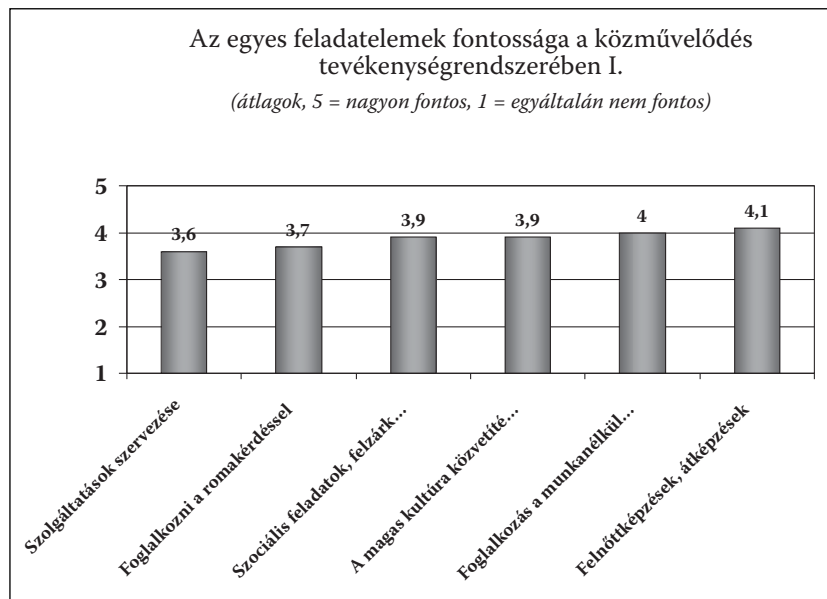
A válaszadók 30%-ának van vagy volt kapcsolódása valaha az önkormányzati működés világához.

5. A közművelődés néhány részterülete, tevékenysége fontosságának megítélése a kérdezettek szerint

A legkevésbé fontosnak, jelentősnek sorolt tevékenység a szolgáltató-

sok szervezése, nyújtása volt. Ezután következett a romakérdéssel való foglalkozás jelentősége. Valamivel magasabb a jelentősége a szociális kérdésekkel való foglalkozásnak, illetve a felzárkóztatással kapcsolatos tevékenységeknek. Nem éri el a négyes átlagot a magas kultúra közvetítése, amely tevékenység korábbi, más körben végzett népművelői interjúk alapján sokkal preferáltabb volt. Négyes átlaggal szerepel a munkanélküliekkel való foglalkozás megítélése, és alig nagyobb a felnőttképzések, átképzések átlaga (4,1).

A következő ábrában láthatjuk a fontosabbnak tulajdonított feladatokat: Ebbe a csoportba került az

ünnepi alkalmak szervezése, a helyi gazdaság élénkítése (4,2). A sokoldalú kommunikáció 4,3-as átlagot kapott.

A legjelentősebbnek, legfontosabbnak vélt tevékenységek azok, amelyek legalább 4,5-os átlagot kaptak: a fejlesztési projektek indítása, az aktív, cselekvő, felelős állampolgár attitűdjének kialakítása. A legmagasabb átlaggal a hagyományörzés és a közösségekkel, csoportokkal való foglalkozás szerepelt.

Az alábbi táblázatban lévő tevékenységelemeket és az akkori átlagokat egy az MMIKL-ben felvett 2007-es kutatás eredményeiből emeltük ki¹. Korlátozottan összehasonlítható csak a két adatsor, hiszen akkor nem a Művelődési Intézet, illetve a megyei módszertani munkatársak, hanem a gyakorlatban, főként kisebb településen dolgozók véleményét vizsgáltuk. Mégis érdemes az adatokat összevetni, akkor is, ha jelezzük, a megállapítások csak irányadóak.

A sereghajtó, legkevésbé fontosnak tartott tevékenység 2007-ben a romakérdés, illetve a szolgáltatások és a felnőttképzés ügye volt. A romakérdés, és a szociális ügyek megítélésének átlaga jelentősen emelkedett, sokkal kevésbé elutasított tevékenységelemnek mutatkozik a mostani kérdésnél.

A jelenlegi válaszok az ünnepek hangsúlyosságát kevésbé jelzik, a közösségek támogatása, segítése egyformán a legmagasabb 4,8-as átlaggal szerepelt.

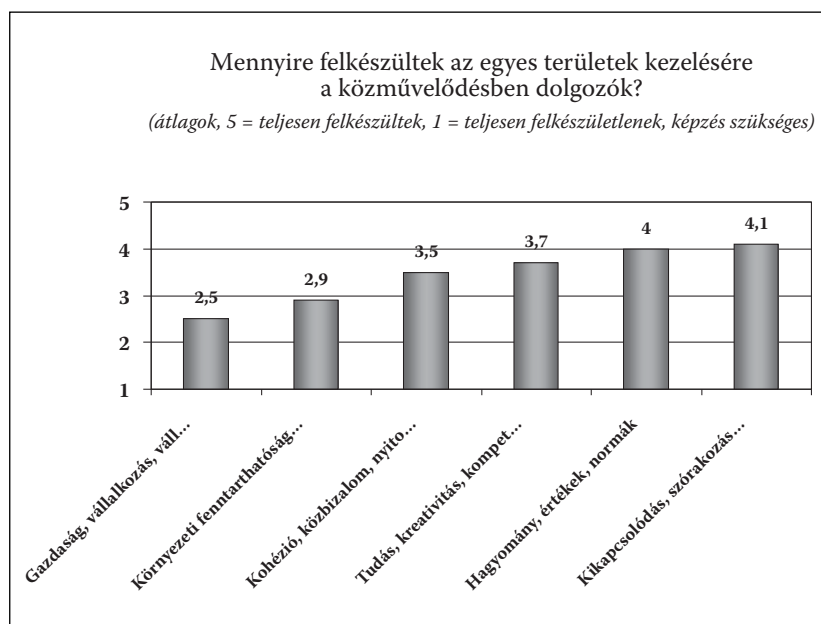
1 G. Furulyás Katalin: Egyedül a „Kisvilágban”. Népművelői vélekedések új feladatokról, lehetőségekről, fejlesztésekről, önállóságról. MMIKL. Budapest, 2007.

6. Egyes szakmai területekre való felkészültség megítélése

A következő ábrában az egyes szakterületekre való szakmai felkészültséget értékeltettük. Nem a Nemzeti Művelődési Intézet munkatársainak, hanem a közművelődés intézményrendszerében dolgozók, a közösségi művelődésben aktív szerepet játszó minden lehetséges aktor felkészültségét kérdeztük.

A válaszadók szerint a legkevésbé felkészültek a Gazdaság, vállalkozás, vállalkozási kultúra fejlesztése, megteremtése kérdésében vagyunk, 2,5-ös átlagot kapott a terület. Ezen a területen tehát mindenképpen képzések, mintaprojektek, workshopok szükségesek. Valamivel magasabb a Környezeti fenntarthatóság területe, de ezen a területen is érzékelhető

a bizonytalanság a felkészültségben. Ez a két terület új a közművelődés hagyományos feladatrendszeréhez képest. Teljesen érthető a mért alacsony átlag. Közepesnél jobb átlag jellemzi a Kohézió, közbizalom nyitottság, részvétel fejlesztése területet (3,5), ahogyan a Tudás, kreativitás és kompetencia területre való felkészültség is átlagosnál kissé jobbnak mutatkozik (3,7). Alapos ismeretekre számítanak a kollégák a Hagyomány, értékek világában (4), a legfelkészültebbnek, leghozzáértőbbnek pedig a Kikapcsolódás, szórakozás, rekreáció területén érzik magukat és kollégáikat a kérdezettek (4,1). A két négyes körüli átlag jelzi, hogy fejleszteni kell ezeket a kompetenciákat, tudásokat is, de mégis ebben a két irányban a legnagyobb a magabiztosság, a feltételezett szakértelem, felkészültség.

A feladat elem	Osztályzata 2008.	Osztályzata 2013.
Ünnepi alkalmakat teremteni	4,9	4,2
Közösségek, csoportok támogatása	4,8	4,8
Hagyományok őrzése, átadása	4,6	4,8
Fejlesztési projektek indítása vagy ezekbe való bekapcsolódás	4,4	4,5
A magas kultúra közvetítése minél több ember számára	4,3	3,9
Aktív, cselekvő polgári attitűd kialakítása minél több emberben	4,1	4,5
Szociális feladatok, felzárkóztatás, foglalkozás a társadalom peremére szorultakkal	3,5	3,9
Foglalkozás a munkanélküliekkel, a reintegráció segítése	3,5	4
Felnőttképzés, átképzések	3,5	4,1
Szolgáltatások	2,9	3,6
Foglalkozni a romakérdéssel	2,7	3,7

7. Szakmai sikerek, élmények

Az elmúlt egy év legsikeresebbnek érzett programjai, eseményei, projektei között nagyon sok változatos formát találhatunk. Néhány jellemző, a legtöbb említést kapott akció: részvétel a Magyar Értékek rendezvényen, az IKSZT-mentorálás, a Kapunyitogató program valamely eseménye. Kevesebb említéssel, de markánsan megjelenik az elméleti munkában megjelenő sikeresség, ennek az öröme: pl. részvétel stratégiai anyagok kidolgozásában, online-folyóirat szerkesztésében, szakmai lap indításában, szakmai műhely létrehozásában. Sok egy-egy eseményt megnevező említés volt, amely egy-egy kiemelkedő napra mutat rá, mert kiemelkedő jelentőségű volt az elmúlt időszak szakmai eseményei között. (pl. Falusi Krónika Vers és Prózamondó verseny, Kanapé (Közművelődési Aktivációs Napok Értünk), Mintakert projekt stb.)

Szakmai sikerként foglalta össze a válaszadó kollégák egy része az Inté-

zet új struktúrájának kialakítását, a finanszírozási rendszer kiépülését.

Szakmai élményként éltek meg a kollégák a személyes találkozás lehetőségét a lakossággal, a kistelepülések lakóival, a nehezen megszólítható emberekkel. Pozitívan emelték ki a szakmai találkozások lehetőségét, a megyei irodák együttműködésének kialakulását, a hálózatban dolgozás előnyeit.

A lakosság számára legtöbb élményt adó, legtöbb haszonnal járó, legtöbb örömet jelentő programként, eseményként a kollégák egyértelműen a Kapunyitogató program különféle akcióit említették. „A Kapu-

nyitogató volt ilyen, akárhol jártunk, akármekkora létszámú volt a közönség, a visszajelzésekből látható: mindenhol van igény a közösségformáló eseményekre.”

8.

Az adatok elsődleges elemzésén túl, más terjedelemben, más mélységben is tervezzük az ívek feldolgozását. A mostani írásban valóban egy Gyorsfényképet szerettünk volna közreadni az átalakuló Nemzeti Művelődési Intézet munkatársairól, egyes szakmai kérdésekben való vélekedéseikről.

G. FURULYÁS KATALIN (Budapest, 1967.) szociológus, tanár, a Nemzeti Művelődési Intézet kutatója, a Stratégiai és Fejlesztési Főosztály főosztályvezető-helyettese. Jelentősebb önálló publikációk: Egyedül a kisvilágban; Polgármesterek, népművelők; Falunapok; Steiner-ház. Eddigi, fontosabb kutatási témái: a közösségi művelődés tartalmi kérdései, a közművelődés és az önkormányzati működés kapcsolatrendszere, a közművelődés jogi szabályozásának hatásai, a falusi ünneplési szokások változása, az elnéptelenedő falvak sajátos kulturális jelenségei.